

ВЪЛНУВАЩА СРЕЩА С ИЗВЕСТНИЯ БЪЛГАРСКИ АКТЬОР РУСИ ЧАНЕВ, адаптирал за българчетата, живеещи в чужбина „ПОД ИГОТО“ от ИВАН ВАЗОВ

21 февруари 2025 г. ще остави следа в летописа на БУ „Св.св. Кирил и Методий“ във Виена. В късния следобед на този петък, залата на БКИ „Дом Витгенщайн“ се оказа малка да побере всички гости – ученици от нашето училище, родители, българи, дошли да видят и чуят обичния за много от тях Руси Чанев – един от най-истинските и самобитни съвременни драматични и филмови артисти в България. Поводът беше представянето на адаптацията на „Под игото“ от Иван Вазов, направена от г-н Чанев с отговорност към нелеката задача, с любов, професионализъм и афинитет към текста на класика на българската литература.

Поколения българи израстват с романа на Вазов от времето на създаването му до наши дни. В последните години се дискутира оживено тъжният факт за все по-големите проблеми при четенето на „Под игото“ от учениците в българските училища, както в България, така и зад граница. Броят на децата, успели да прочетат и разберат романа намалява застрашително. Като дългогодишен учител в българско училище зад граница мога да потвърдя, че последните десетина година броят на учениците, прочели сами или с помощта на родителите си романа, може да се преброи с пръстите на едната ръка. За да се стигне във Виена до ситуацията да се радваме на един единствен ученик, успял да го прочете в оригинал. Смятам за излишен въпроса дали сегашното и бъдещите поколения ще познават само от страниците на литературната история емблематичния роман и разказаното в него. Безспорно крайно належащо е адаптирането на творбите на българската класика за нуждите на обучението по литература в българското образование.

През юли 2024 година Асоциацията на българските училища в чужбина (АБУЧ) има честта да покани г-н Чанев на своята годишна лятна Конференция, на която той представи току-що издадения адаптиран текст на „Под игото“ на представителите на българските училища в чужбина. Ентузиазмът на колегите беше обясним - от години го очаквахме. Екземплярите, предоставени ни от издателство „Изток – Запад“, се изчерпаха за няколко минути. Близо 50 български училища в чужбина получиха в дар книжното издание на творбата, благодарение на дарителския жест на БНР „Хр. Ботев“. Презентацията на актьора пред представителите на АБУЧ бе излъчена директно.

Така започна дългият път на адаптацията до всички краища на света, където има българчета, които вече имат възможност да прочетат и разберат достъпно творбата на Вазов.

Неслучайно г-н Кин Стоянов, директор на програмата „Хр.Ботев“ в БНР, както и г-н Руси Чанев, в своите изказвания подчертаваха многократно значението и благодарността си към АБУЧ за тази паметна среща на адаптацията с нейните първи задгранични читатели. Ентузиазираното ѝ приемане от страна на учителите в българските училища в чужбина получи потвърждение чрез непрекъснатия интерес на колегите. Броят на поръчките нараства, първото издание вече е изчерпано, готви се второ.

За първи път през учебната 2024/2025 година всички 9 ученици от настоящия X клас в нашето училище до Коледа прочетоха без затруднения предложения им нов текст. Отзивите им са положителни – предложеният адаптиран текст се чете без затруднения.

Ние във Виена сме от щастливците, които имаха възможност да се срещнат с Руси Чанев и да чуят завладяващия му разказ за пътя, извървян от него при създаването на адаптацията. С нетърпение и любопитство се готвехме за тази среща. Посрещнахме с настроение нашите гости: г-н Руси Чанев, г-н Кин Стоянов, г-н Антон Митов и

г-жа Десислава Банкова. Знакова бе и датата на срещата ни – 21 февруари е Международният ден на майчиния език.

Първото ни гостуване през този ден бе в една от приемните зали на Българското посолство във Виена, където сърдечно бяхме поканени от посланик Десислава Найденова-Господинова. В приятелски разговор бяха обсъдени проблемите на децата, живеещи в чужбина, както и предизвикателствата при обучението в българските училища зад граница.

По-късно, в залата на БКИ „Дом Витгенщайн“, гостоприемно бяхме посрещнати от проф. Румяна Конева, директор на дома, и екипа ѝ, която изрази радостта си от възможността да бъде домакин на тази среща с висок интелектуален потенциал. Малката Емили Дянкова от 1-ви клас изпълни Вазовото „Аз съм българче“ и подари лично на г-н Чанев своя рисунка по повод срещата ни. Учениците от 4-ти клас поздравиха гостите с темпераментното изпълнение на „Седнало е Джорето“ и „Чичовите коне“, под ръководството на г-жа Таня Александрова. В знак на благодарност и за спомен от гостуването му при нас подарихме на г-н Чанев портрет на Иван Вазов, нарисуват от шестокласника Симеон Чипев.

В приветственото си слово д-р Ирина Владикова изрази искреното си уважение пред положения нелек и отговорен труд и благодари на г-н Чанев за предоставената възможност на българчета в чужбина да прочетат на разбираем български език сътвореното от Вазов! „Това е важна стъпка в пробива на консерватизма по отношение на осъвременяването на литературните ни текстове, за да могат те да бъдат четени от младите българи, независимо къде живеят!“

С ясното съзнание сме, че предизвикателството, пред което адаптацията ни изправя, ще има привърженици и противници. Всеки има право на мнение и избор кой текст да прочете. Важното е да бъде ПРОЧЕТЕН. За да се оцени адаптацията, тя трябва да се прочете „с очите и душите на децата ни“. Важното е, че тя предоставя възможност на младите да прочетат и разберат творбата на Вазов, което е по-добрият вариант от изобщо да не го четат и познават.

Срещата продължи в увлекателен разказ за етапите при осъществяването на адаптацията, трудностите, срещани по време на работата, вдъхновението и помощта от съмишленици, даващи увереност в смисъла на полагаания труд. Едно от големите предимства на изданието е то да бъде илюстрирано с рисунки на ученици от Националното училище за изящни изкуства „Илия Петров“. Това допълва впечатляващо начина на възприемане на Вазовия текст от младите хора.

Мекият, дълбоко емоционален и въздействащ глас на актьора завладя всички присъстващи. Това също бе част от очарованието на събитието, което ще помним.

В края на вечерта опашката за автограф от Руси Чанев беше внушителна. Донесените екземпляри отново не достигнаха за всички желаещи да си закупят книгата. Сега правим списък за нова поръчка ...

Срещата завърши на чаша вино (и сок), в приятелски разговори и размяна на топли думи за радостта от преживяната емоция.

С благодарност,
Д-р Ирина Владикова
директор на БУ „Св.св. Кирил и Методий“ във Виена